

ΕΚΚΛΗΣΙΑ – ΚΡΑΤΟΣ

Η τελευταία οξεία κρίση στις σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας (ζήτημα ταυτοτήτων – 2000), η οποία προσέλαβε τον χαρακτήρα έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, ανέδειξε με οδυνηρό τρόπο τα προβλήματα που δημιουργεί ο ασφυκτικός εναγκαλισμός και η σύγχυση των ρόλων μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας.

Από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους η Ελληνική Πολιτεία και η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος εγκατέστησαν μεταξύ τους ένα πλέγμα νομικής, διοικητικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης. Η αλληλεξάρτηση αυτή, παρά τα τεράστια προβλήματα που δημιούργησε, θεωρήθηκε κατ' αρχήν λειτουργική, χρήσιμη για την εμπέδωση εθνικής ιδεολογίας, κατάλληλη ως συνδετικό σημείο αναφοράς της ελληνικής κοινωνίας.

Ήδη όμως έχει καταλήξει να είναι δυσλειτουργική και για τα δύο μέρη, επειδή:

- Εμποδίζει την οικοδόμηση μιας ανεκτικής, ανοικτής και δημοκρατικής κοινωνίας.
- Εμποδίζει την ουσιαστική αυτοδιοίκηση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και
- Έχει μετατρέψει την Ορθόδοξη Εκκλησία σε Ν.Π.Δ.Δ. και έχει προσδώσει στους

κληρικούς χαρακτηριστικά δημοσίου υπαλλήλου που παρέχει θρησκευτικές και ληξιαρχικές υπηρεσίες του κράτους.

- Εξαιτίας της αλληλεξάρτησης κράτους-Εκκλησίας και των ιδεολογημάτων που τη νομιμοποιούν, η Πολιτεία δεν μπορεί να επιλύσει κοινωνικά ζητήματα με ισονομία και σεβασμό στις ατομικές ελευθερίες και στα ατομικά δικαιώματα. Ως αποτέλεσμα παρατηρείται έλλειμμα θρησκευτικής ελευθερίας με συνέπεια η Ελλάδα να υφίσταται τον διασυρμό σχετικών καταδικαστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Ταυτοχρόνως, για στιδήποτε την ενδιαφέρει, η Εκκλησία είναι υποχρεωμένη να έρχεται σε διαπραγμάτευση με το κράτος, επειδή εκείνο είναι το μόνο αρμόδιο να νομοθετεί για τα εκκλησιαστικά ζητήματα. Οι Φιλελεύθεροι εκτιμούν ότι είναι πλέον αναγκαία μια γενναία μεταρρύθμιση, που θα επιτρέψει στην Πολιτεία να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος, διασφαλίζοντας τη δημοκρατία και τις ελευθερίες των πολιτών ενώ, ταυτοχρόνως, θα απελευθερώσει την Εκκλησία από τις παρεμβάσεις του κράτους.

Οι Φιλελεύθεροι προτείνουν:

- Τη σταδιακή, σαφή και πλήρη διάκριση κράτους και Εκκλησίας, με σεβασμό στα δικαιώματα της Ορθόδοξης Εκκλησίας και των ορθοδόξων πολιτών.
- Τον εκσυγχρονισμό του μη συνταγματικού νομικού πλαισίου με στόχο την εγκατάσταση πλήρους θρησκευτικής ελευθερίας στην Ελλάδα και τη σαφή οριοθέτηση των ρόλων Πολιτείας και Εκκλησίας.
- Τη μελλοντική συνταγματική αναθεώρηση, ώστε να παγιωθούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Για την υλοποίηση του πρώτου στόχου προτείνεται η υπογραφή από την Ελληνική Κυβέρνηση μίας συμφωνίας μεταξύ κράτους-Εκκλησίας, έπειτα από συνεννόηση με την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος και με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Με τη συμφωνία αυτή θα ρυθμίζεται το θέμα της νομικής προσωπικότητας της Εκκλησίας, το θέμα της διοικητικής της αυτονομίας, το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας και τα θέματα του μισθού, της ασφάλειας και της σύνταξης του κλήρου.

ΝΕΑ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος, από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, προτείνεται να μετατραπεί σε ιδιότυπο (*sui generis*) νομικό πρόσωπο με πλήρη διοικητική αυτοτέλεια. Μόνος περιορισμός της διοικητικής αυτονομίας της Εκκλησίας και του τρόπου που ρυθμίζει τα του οίκου της τίθεται από τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα των πιστών της, με παράλληλο σεβασμό των κανόνων πολιτειακής ή εκκλησιαστικής προέλευσης που έχουν απόλυτη και άμεση σχέση με δογματικά ζητήματα (έτσι, για παράδειγμα, δεν μπορεί να επιτρέπεται η αναγκαστική στέριση της ελευθερίας ατόμου με την επιβολή πειθαρχικής ποινής από την εκκλησιαστική δικαιοσύνη, ούτε όμως θα

θεωρείται ότι αντίκειται στην συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας των φύλων η απαγόρευση χειροτονίας των γυναικών).

Στα πλαίσια αυτής της αυτονομίας και η εκκλησιαστική δικαιοσύνη θα απολαμβάνει πλήρους αυτοτέλειας και ανεξαρτησίας, ελεγχόμενη μόνο για παραβίαση θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων.

Τέλος, με τη ρύθμιση αυτή, η ευθύνη της κατηχητικής εκπαίδευσης μεταφέρεται αποκλειστικά στην Εκκλησία. Για την ευόδωση αυτού του έργου θα δοθεί στην Εκκλησία η νομική δυνατότητα να παρέχει εκπαίδευση όλων των βαθμίδων και σε όποιο αντικείμενο επιθυμεί με δικά της ιδρύματα (σχολεία-πανεπιστήμια). Στον τομέα αυτόν προτείνουμε ό,τι και για το σύνολο της Εκπαίδευσης: τη θέσπιση δηλαδή φοροαπαλλαγών ή επιδοτήσεων των γονέων και των μαθητών/φοιτητών που θα επιλέγουν να χρησιμοποιούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Εκκλησίας και όχι το δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

Κατάργηση του ν. 1700/1987 (του «νόμου Τρίτση») και, για λόγους ισότητας, του ν. 1811/1988. Ό,τι περιουσία έχει η Εκκλησία παραμένει στην ιδιοκτησία της. Από την εισαγωγή της νέας ρύθμισης η Εκκλησία καθίσταται μόνη αρμόδια για τη διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας της. Η ίδια η Εκκλησία θα μπορέσει να επιλέξει τις διαδικασίες ελέγχου και λογοδοσίας που της ταιριάζουν.

ΜΙΣΘΟΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Μέσα σε πέντε χρόνια από την εισαγωγή της νέας ρύθμισης, ο μισθός, η ασφάλεια και η σύνταξη του κλήρου περιέρχονται στην αποκλειστική ευθύνη της Εκκλησίας. Η διαδικασία αυτή θα είναι σταδιακή, για να μη θιγούν, σε καμιά περίπτωση, τα δικαιώματα ούτε των επί συντάξει, ούτε των εν ενεργεία, ούτε των νέων κληρικών.

Προτείνεται η σταδιακή (20% κατά έτος) μείωση της συμμετοχής της Πολιτείας στο κόστος μισθοδοσίας, ασφάλισης και συντάξεων, ώστε στο τέλος του πέμπτου χρόνου (100% το πρώτο έτος – 20% το πέμπτο – 0% το έκτο) να ολοκληρωθεί η μετάβαση στο νέο σύστημα. Προτείνουμε, επιπλέον, την εφ' άπαξ καταβολή στην Εκκλησία ενός ποσού που θα καλύπτει μία τριετία μισθών, ασφαλειών και συντάξεων του κλήρου. Έτσι, ουσιαστικά, η Πολιτεία θα καλύψει το σύνολο της δαπάνης της πρώτης πενταετίας.

Με τον τρόπο αυτόν η Εκκλησία εξασφαλίζει τους πόρους για να αρχίσει να πληρώνει και αποκτά επαρκή χρόνο για να οργανώσει τη διοίκηση και τη διαχείριση της περιουσίας της ώστε στο τέλος της πενταετίας να αναλάβει πλήρως την οικονομική αυτή ευθύνη.

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Ανεξάρτητα από την παραπάνω μεταρρύθμιση στις σχέσεις κράτους – Εκκλησίας, η Πολιτεία πρέπει να προχωρήσει στον εκσυγχρονισμό του μη συνταγματικού νομικού πλαισίου, ώστε να διασφαλιστεί πλήρως η θρησκευτική ελευθερία, η ισονομία και η δημοκρατία στην Ελλάδα. Γι' αυτό προτείνουμε:

Την άμεση κατάργηση των μεταξικών νόμων 1363/38, 1369/39 και 1672/39 που αναφέρονται στον προσηλυτισμό και στην ίδρυση ευκτήριων οίκων άλλων δογμάτων ή θρησκειών.

Την δια νόμου άρση των νομικών αμφιβολιών που υπάρχουν σχετικά με την αναγραφή του θρησκευμένου στις ταυτότητες.

Τη μετατροπή της θρησκευτικής εκπαίδευσης που παρέχει το κράτος στο σχολείο, από ομολογιακή (κατηχητική) που είναι στην πράξη σήμερα, σε ευρύτερα θρησκευτολογική, η οποία θα λαμβάνει βέβαια υπόψη τη θέση της Ορθοδοξίας στην ελληνική πραγματικότητα. Στο σημείο αυτό είναι χαρακτηριστικό το ότι, ενώ το Σύνταγμα (άρθρο 16, παράγραφος 2) θέτει μεταξύ των σκοπών της εκπαίδευσης την «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης», άλλος νόμος του κράτους (ν. 1566/85, άρθρο 1, παρ. 1α) περιορίζει το εύρος του σκοπού αυτού θέτοντας ως στόχο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης «τη μετάδοση των γνησίων στοιχείων της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης».

Την αναγνώριση του καθεστώτος του ιδιότυπου νομικού προσώπου και στα άλλα δόγματα ή θρησκείες.

Την αντικατάσταση του θρησκευτικού όρκου των δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και του όρκου ως αποδεικτικού μέσου στην Πολιτική και Ποινική Δικονομία με μία διαβεβαίωση στην τιμή και στη συνείδηση του ατόμου.

Την κατάργηση των άρθρων 196 (κατάχρηση εκκλησιαστικού αξιώματος), 198 (κακόβουλη βλασφημία) και 199 (καθύβριση θρησκευμάτων) του Ποινικού Κώδικα. Την κατάργηση επίσης της αναφοράς σε θρησκευτικούς λειτουργούς στα άρθρα 175 § 2 (αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας θρησκευτικού λειτουργού) και 176 (παράνομη χρήση στολής ή άλλου διακριτικού σημείου θρησκευτικού λειτουργού) του Ποινικού Κώδικα.

Την εισαγωγή νόμου που θα ρυθμίζει διαδικαστικά θέματα που παρεμποδίζουν την πολιτική κηδεία, όπως είναι οι υγειονομικοί κανόνες και ο τρόπος διοίκησης και διαχείρισης των δημοσίων κοιμητηρίων. Παρά την εντύπωση ότι η πολιτική κηδεία επιτρέπεται, απουσία τέτοιων ρυθμίσεων καθιστά πολλές φορές αδύνατη την πολιτική κηδεία (π.χ. καύση νεκρών) ή δημιουργεί ανεπίτρεπτες διακρίσεις εις βάρος όσων την επιλέγουν (δυσχέρειες στην απόκτηση τάφου, προσβλητική χωροθέτηση).

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Τέλος, στην επόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, για να παγιωθούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές και να επιλυθούν ορισμένα προβλήματα (όπως του προσηλυτισμού) με σαφή και οριστικό τρόπο προτείνουμε τις παρακάτω αλλαγές:

Την κατάργηση του άρθρου 3 του Συντάγματος (και την συνακόλουθη εναρμόνιση του άρθρου 72 § 1 του Συντάγματος).

Την εναρμόνιση του άρθρου 13 του Συντάγματος προς τα παραπάνω με τη διεύρυνση του ρυθμιστικού του πεδίου με κατάργηση του όρου «γνωστή θρησκεία» και με την απόληψη της φράσης «ο προσηλυτισμός απαγορεύεται».

Την αντικατάσταση του όρκου του Προέδρου της Δημοκρατίας (άρθρο 33 § 2 του Συντάγματος) και των Βουλευτών (άρθρο 59 του Συντάγματος) με επίκληση της τιμής και της συνειδήσής τους. Δεν είναι σωστό το Σύνταγμα, από τη μία μεριά να προβλέπει ότι Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκλεγεί Έλληνας πολίτης ανεξαρτήτως θρησκευτικής πεποιθήσεως (άρθρο 31 του Συντάγματος) και από την άλλη να επιβάλλει, με το άρθρο 33, τον όρκο του Προέδρου «στο όνομα της Αγίας Τριάδας». Οι Φιλελεύθεροι απευθύνουν την πρόταση αυτή προς την Κυβέρνηση, προς την Αξιωματική Αντιπολίτευση, προς τα κόμματα, προς την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος και προς το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Τους καλούμε όλους να τη συζητήσουν και να την υιοθετήσουν.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ

- Το άρθρο 198 γελοιοποιεί αντί να προστατεύει τον «Θεό», ως έννομο αγαθό αφού αφενός... τον εμφανίζει να έχει ανάγκη της ποινικής προστασίας του εγκόσμιου νομοθέτη από... κακόβουλες βλασφημίες, αφετέρου του παρέχει μικρότερη προστασία από εκείνη που παρέχει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή τους αρχηγούς ξένων κρατών (π.χ. η προσβολή του Θεού τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως έως δύο χρόνια ενώ το αντίστοιχο έγκλημα εις βάρος του Προέδρου της Δημοκρατίας τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως έως πέντε χρόνια).

- Το άρθρο αυτό, όπως αποδεικνύεται από τη δικαστηριακή πρακτική στη συντριπτική πλειονότητα των ποινικών υποθέσεων, αφορά στο αδίκημα της εξύβρισης σε αποκλειστικά ιδιωτικές διαφορές επιβαρύνοντας λόγω του απεπάγγελτου χαρακτήρα του τα ήδη βεβαρημένα πινάκια των Δικαστηρίων. Ωστόσο όποτε –ελάχιστα οι περιπτώσεις– εφαρμόστηκε σε μη ιδιωτικές υποθέσεις χρησιμοποιήθηκε, κυρίως, ως μέσο λογοκρισίας (ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση της μεταφοράς του βιβλίου του Νίκου Καζαντζάκη Ο τελευταίος πειρασμός στον κινηματογράφο και του πρόσφατου βιβλίου του Μίμη Ανδρουλάκη).

- Τονίζουμε, για την περίπτωση των άρθρων 198 και 199 Π.Κ., ότι το θρησκευτικό συναίσθημα του πολίτη προστατεύεται επαρκώς από τις γενικές διατάξεις του Ποινικού Δικαίου, του Αστικού Δικαίου καθώς επίσης και από τις διατάξεις της ισχύουσας σήμερα νομοθεσίας κατά των φυλετικών και θρησκευτικών διακρίσεων (ν. 927/1979 και άρθρου 24 ν. 1419/1984). Ομοίως και για την περίπτωση του άρθρου 176 του Π.Κ. οι γενικές διατάξεις παρέχουν επαρκή προστασία στα θύματα της εγκληματικής ενέργειας.

- Όσον αφορά τέλος στην κατάργηση του άρθρου 175 παρ. 2 του Π.Κ. διευκρινίζουμε ότι, από τη στιγμή που η Εκκλησία πάψει να αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή, με άλλα λόγια, να ασκεί δημόσια εξουσία, είναι αυτονόητο ότι ελλείπει η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της αντιποίησης άσκησης υπηρεσίας.